

Društvo otpora

travanj, 2026.

16. broj

Društvo otpora, 16. broj (travanj 2026.)

Grupa afiniteta

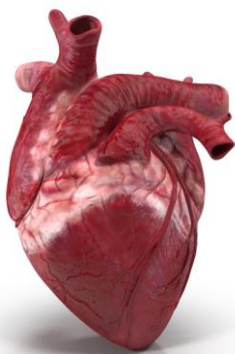
Anarhistički pokret ne njeguje članstvo u organizacijama koliko osjećaj pripadnosti jednoj zajednici, koja je gotovo pa obiteljska. Ono što anarhističke grupe čini toliko posebnima je osjećaj međusobne odanosti među anarhistima koji djeluju zajedno.

Prijatelji koji su proživjeli puno toga skupa znati će bez nekog posebnog ujednačavanja napisati zajedničku analizu društvene realnosti zato jer je proživljavaju zajedno. Tako će trenutci koje su proveli skupa postati principi kojima se povode i takva veza je jača od bilo kakvog formalnog članstva u kakvoj stranci ili udruzi.

Mi govorimo o nečemu što je više od prijateljstva. Govorimo o srodstvu akcije, riječi i djela onih koji su odabrali zajedno koračati putevima anarhizma. Bez takve spona u pokretu ne isplati se djelovati. Dobra stvar je što se takva spona može stvoriti,

osobe kliknu što bi se reklo, ali je se ne može forsirati. Ili je ili nije, nema između.

Slobodna ljubav

Ljubav kakvu je vide anarhisti nije opterećena priznanjima države ili Crkve. Anarhisti smatraju da je ljubav slobodan dogovor između dva ljudska bića i kao takva počinje i završava sporazumijevanjem te dvije osobe i nikog drugog.

Oni koji drže do anarhističkog nauka razumiju kada pričamo o 'životnom partneru', a ne o suprugu, mužu, supruzi i ženi. Anarhija, koja je zamišljeno društvo slobodnih saveza odozdo na gore, ne prihvaća građanski ili crkveni brak. Svako četvrto dijete rođeno u Hrvatskoj rođeno je izvan braka, što nije odmah pokazatelj našeg

trenda, ali barem nekome za ljubav nije potrebno potpisivanje papira. U tome prednjače grad Labin, Rijeka, Opatija i Delnice.

Linija manjeg otpora je prihvaćanje braka pred općinskim matičarem i svjedocima iz obitelji i prijatelja, prije svega zbog neugodnosti s kojima se susreće dijete i obitelj u odgojno-obrazovnom i zdravstvenom sustavu države. I to je u redu. Ipak smo na kraju samo ljudi, a ne zacrtani ideali kojima težimo.

LORENZO KOM'BOA ERVIN

Anarhistička misao o uređenju društva

Povijesno gledano, postojala su tri glavna oblika socijalizma – liberterski socijalizam (anarhizam), autoritarni socijalizam (marksistički komunizam) i demokratski socijalizam (izborna socijaldemokracija). (...)

Lenjin je osmislio ideju o prijelaznoj državi koja bi s vremenom 'odumrla', kako bi išla uz Marxovu 'diktaturu proletarijata'. Anarhisti razotkrivaju tu liniju kao kontra-revolucionarnu i čistu borbu za moć... Te takozvane socijalističke države proizašle iz marksističko-lenjinističke doktrine proizvele su samo staljinističke policijske države u kojima radnici nemaju nikakva prava. Pojavila se nova vladajuća klasa tehnochrata i

partijskih političara, a klasna razlika između onih kojima je država bila naklonjena i onih kojima nije stvorila je opću oskudicu među masama i novu klasnu borbu.

Anarhisti su socijalni revolucionari koji teže bezdržavnoj, besklasnoj, dobrovoljnoj i kooperativnoj federaciji decentraliziranih zajednica utemeljenoj na društvenom vlasništvu, individualnoj slobodi i autonomnom samoupravljanju društvenim i ekonomskim životom.

Anarhisti se razlikuju od marksista-lenjinista u mnogim područjima, a posebno u izgradnji organizacije. Od autoritarnih socijalista razlikuju se prvenstveno na tri načina: odbacuju marksističko-lenjinističke pojmove avangardne partije, demokratskog centralizma i diktature proletarijata, a za svaki od njih anarhisti imaju alternative. Problem je što je gotovo cijela ljevica (uključujući i neke anarhiste) potpuno nesvjesna opipljivih strukturnih alternativa anarhizma: katalizatorske skupine, anarhističkog konsenzusa i masovne komune.

Anarhistička alternativa avangardnoj partiji je katalizatorska skupina. Katalizatorska skupina je zapravo anarho-komunistička federacija afinitetnih skupina u akciji. Katalizatorska skupina, ili revolucionarna anarhistička federacija, sastajala bi se redovito ili po potrebi, ovisno o željama članstva i hitnoći društvenih uvjeta. Sačinjavali bi je predstavnici afinitetnih skupina s punim pravom glasa, privilegijama i odgovornostima. Ona bi donosila politike i planirala buduće akcije, stvarajući istovremeno anarho-komunističku teoriju i društvenu praksu. Ona vjeruje u klasnu borbu i nužnost rušenja kapitalističke vladavine. Organizira se u zajednicama i na radnim mjestima. Demokratska je i nema autoritarnih figura poput partijskog šefa ili centralnog komiteta.

Da bi se provela revolucija, potrebni su koordinirani pokreti velikih razmjera, a njihovo formiranje nipošto nije u suprotnosti s anarhizmom. Ono čemu se anarhisti protive je hijerarhijsko, vlastoljubivo vodstvo koje potiskuje kreativni nagon većine uključenih i silom im nameće program. Članovi takvih skupina puke su sluge i obožavatelji partijskog vodstva. Iako anarhisti odbacuju takav tip dominantnog vodstva, priznaju da su neki ljudi iskusniji, rječitiji ili vještiji od drugih, te da će ti ljudi igrati uloge vođa

u akciji. Te osobe nisu autoriteti i mogu biti smijenjene voljom tijela. Također postoji svjestan pokušaj da se odgovornost rutinski rotira i da se vještine prenose drugima (...). Iskustvo tih osoba, koje su običnoiskusni aktivisti, može pomoći u oblikovanju i pokretanju pokreta, pa čak i pomoći u kristaliziranju potencijala za revolucionarnu promjenu. Ono što ne smiju učiniti je preuzeti inicijativu samog pokreta. Članovi ovih skupina odbacuju hijerarhijske pozicije, a za razliku od marksističko-lenjinističkih avangardnih partija, anarhističkim skupinama neće biti dopušteno ovjekovječiti svoje vodstvo kroz diktaturu nakon revolucije. Umjesto toga, sama katalizatorska skupina će se raspustiti, a njezini članovi će se apsorbirati u kolektivni proces donošenja odluka novog društva. Stoga, ovi anarhisti nisu vođe, već samo savjetnici i organizatori masovnog pokreta.

Ono što ne želimo i ne trebamo je skupina autoritaraca koja vodi radničku klasu, a zatim se uspostavlja kao centralizirano zapovjedništvo za donošenje odluka.

Anarho-komunisti odbacuju marksističko-lenjinistički koncept diktature proletarijata i takozvane 'radničke države' u korist masovne komune. Za razliku od članova lenjinističkih partija, čiji su svakodnevni životi uglavnom slični današnjem buržujskom stilu života, anarhističke organizacijske strukture i stilovi života (kroz komunalno stanovanje, afinitetne skupine, skvotiranje itd.) pokušavaju odražavati oslobođeno društvo budućnosti. Anarhisti su gradili sve vrste komuna i kolektiva tijekom Španjolskog građanskog rata 1930-ih, ali su ih slomili fašisti i komunisti. Budući da marksisti-lenjinisti ne grade kooperativne strukture (nukleus novog društva), oni svijet mogu vidjeti samo u buržujskim političkim terminima. Oni žele prigrabiti državnu vlast i uspostaviti vlastitu diktaturu nad narodom i radnicima, umjesto da slome državnu vlast i zamijene je slobodnim, kooperativnim društvom. Oni inzistiraju na tome da partija predstavlja proletarijat i da nema potrebe da se radnici organiziraju izvan partije. Ipak, čak i u bivšem Sovjetskom Savezu, članstvo Komunističke partije predstavljalo je samo pet posto stanovništva.(...)

Anarhistička masovna komuna (ponekad nazivana Radničkim vijećem, iako postoje određene razlike) je nacionalna, kontinentalna ili prijelazna federacija ekonomskih i političkih kooperativa te regionalnih komunalnih formacija. Anarhisti teže svijetu i društvu u kojem stvarno donošenje odluka uključuje svakoga koga se to tiče – masovnu komunu – a ne nekolicinu fanatika discipline koji vuku konce u takozvanoj diktaturi proletarijata. Svaka diktatura je loša i nema iskupljujućih društvenih značajki, a ipak nam lenjinisti govore da će nas upravo ona zaštititi od kontra-revolucije. Dok marksisti-lenjinisti tvrde da je ta diktatura nužna kako bi se slomile buržujске kontra-revolucije, anarhisti smatraju da je to dio marksističke škole falsificiranja. Centralizirani aparat, poput države, mnogo je lakša meta za protivnike revolucije nego niz decentraliziranih komuna.

Za velik dio ljevice i mnoge obične ljude, izbor se činio kao anarhični kaos ili marksističke komunističke partije, koliko god one bile dogmatske i diktatorske. To je prvenstveno rezultat nerazumijevanja i propagande. Anarhizam, kao ideologija, pruža ostvarive organizacijske strukture, kao i valjanu alternativnu revolucionarnu teoriju koja bi, ako se iskoristi, mogla biti temelj za organizaciju jednako čvrstu kao i marksističko-lenjinistička (ili čak i čvršću), samo što će te organizacije biti egalitarne i doista za dobrobit naroda, a ne komunističkih vođa.

Anarhizam nije ograničen na ideje jednog teoretičara i dopušta razvoj individualne kreativnosti u kolektivnim grupacijama, umjesto dogmatizma karakterističnog za marksiste-lenjiniste. Stoga (...) potiče mnogo inovacija i eksperimentiranja, potičući svoje pristaše da realno odgovore na suvremene uvjete. To je koncept prilagođavanja ideologije zahtjevima života, umjesto pokušaja prilagođavanja života zahtjevima ideologije.

Anarhisti grade organizacije kako bi izgradili novi svijet, a ne kako bi ovjekovječili dominaciju nad masama.

Nema ničeg demokratskog u dopuštanju fašizma

Mnogi ovih dana misle kako postoji nešto plemenito, demokratsko i tolerantno kada dopuštamo ultra-desnici slobodu govora i slobodu organiziranja. Floskule kako sloboda govora i organiziranja postoje za sve ili uopće ne postoje mogu biti primamljive samo ljudima koji ne vide dugoročne posljedice organiziranja ultra-desnice.

Ljudi koji koriste demokratske alate kako bi instalirali strahovladu, totalitarizam i eliminaciju nepoćudnih s razlogom pune povijesne udžbenike kao zlikovci. Nema ničeg demokratskog u dopuštanju fašistima da ukidaju prava žena, etničkih i spolnih manjina te proganjaju sve one koji nisu dovoljno, u ovom slučaju, hrvatski raspoloženi.

Razlika između legalista i anarhista, revolucionara je o tome tko je zadužen za taj posao nedopuštanja fašizma. Legalisti smatraju da taj posao treba odraditi država sa svojim represivnim aparatom. Anarhisti pak smatraju kako društvo treba odbaciti fašizam kao nepoćudnu pojavu direktnim akcijama.

Društvo koje se uljuljka u majčinstvo države vrlo lako se može probuditi u situaciji u kojoj najgori upravljaju svijetom, pošto moć privlači one najbeskrupuloznije među nama. Stoga, valja uvijek biti na oprezu i njegovati društvene mehanizme djelovanja poput štrajkova, prosvjeda i drugih direktnih akcija.

Borba protiv fašizma je društvena odgovornost!

Zašto nisam (liberalni) antifašista?

Liberali smatraju kako je fašizam samo jedna nuspojava u sistemu kojeg se može riješiti ako institucije rade svoj posao.

Liberali smatraju kako se fašizmu ne suprotstavlja nasiljem, ne zato jer su generalno protiv nasilja, nego jer im ono ne smeta kada je u monopolu države, točnije u rukama policije i vojske.

Liberali smatraju kako anarhisti i općenito revolucionari krše zakon i kao takve ih treba sankcionirati. Podsjetimo, fašizam je bio legalan u Italiji, nacizam je bio legalan u Njemačkoj.

S druge strane, anarhisti i revolucionari se suprotstavljaju fašizmu kao simptomu društva u kojem čovjek izrabljuje čovjeka.

Anarhisti i revolucionari smatraju kako ljudi imaju pravo na nasilje u samoobrani i da je ono od presudne važnosti u potiskivanju fašizma s ulica i iz zajednica.

Anarhisti i revolucionari smatraju kako nema dijaloga s fašizmom, jer je on totalitarna tendencija u društvu, koja koristi slobodu govora i organiziranja kako bi iste ukinula.

Anarhistički crni križ

U slučaju da u našoj regiji neki anarhista završi u zatvoru od izuzetne koristi bi bilo osnovati Anarhistički crni križ, kako bi zatvorenik imao moralnu, psihičku, financijsku i političku potporu od obitelji, ali i od internacionalne mreže anarhističkih grupa i pojedinaca.

Anarhistički crni križ bi bio zadužen za skupljanje pisama, literature, posjete, materijalnu pomoć zatvoreniku i njegovoj obitelji, organizaciju prosvjeda i kampanja za upoznavanje javnosti sa slučajem. Kroz koordinaciju s odvjetnikom ili odvjetnicima i obitelji zatvorenih.

Anarhistički crni križ bi unutar sebe donosio odluke konsenzusom ili većinskim glasovanjem, sa zatvorenim ili otvorenim članstvom, ovisno o željama onih koji unutar grupe i sudjeluju. Čim prije se pokrene Anarhistički crni križ pri zatvaranju anarhiste u zatvor, tim je situacija za njega ili nju bolja.

U svom radu od velike koristi bi bilo povezivanje s Internacionalom anarhističkih federacija (IAF-IFA) i s Međunarodnim udruženjem radnika (IWA/MUR), te s drugim anarhističkim inicijativama lokalno, regionalno i internacionalno.

Također, otvaranje maila za Anarhistički crni križ i društvene mreže je ključno za komunikaciju i koordinaciju van grupe. Unutrašnja podjela dužnosti je ključna, pa bi tako trebalo zadužiti osobe za blagajnu, mail, društvene mreže, kontakt s obitelji i s odvjetnikom, te druge možebitne funkcije za normalno funkcioniranje grupe.

Pazimo jedni na druge!

Vrijeme je za anarhistički kolektivizam

Ljudi u našoj regiji nisu naviknuti zauzeti se za sebe, stoga je zauzimanje za druge više društvena rijetkost nego li pravilo, iskustvo je to koje imam nakon više od 20 godina aktivizma iza sebe.

To znači ako ste u nekom problemu kojeg proizvodi sustav, vrlo vjerojatno ćete se morati iskoprčati isključivo oslanjajući se na vlastite snage uz poneko tapšanje po ramenu i simboličku podršku drugih.

Povijenu glavu sablja ne sječe, životna je filozofija tako puno ljudi s naših prostora, toliko da oni koji podignu glavu postaju lagana meta državnoj represiji i reakcionarnim, nazadnim društvenim elementima.

Ali, baš kao i svaka druga politička praksa - solidarnost se mora vježbati. Prvo prema sebi kada nas neki šef ili lokalni šerif nagazi, a zatim i prema drugima.

Drugim riječima, da se češće zauzimamo za sebe, bilo bi nam normalnije da se i češće zauzimamo i za druge. Ovako smo prepušteni da individualno izgaramo, bez kolektivnog napora da prvo uopće zamislimo, a zatim i ostvarimo drugačiji svijet.

Recept za društveni aktivizam

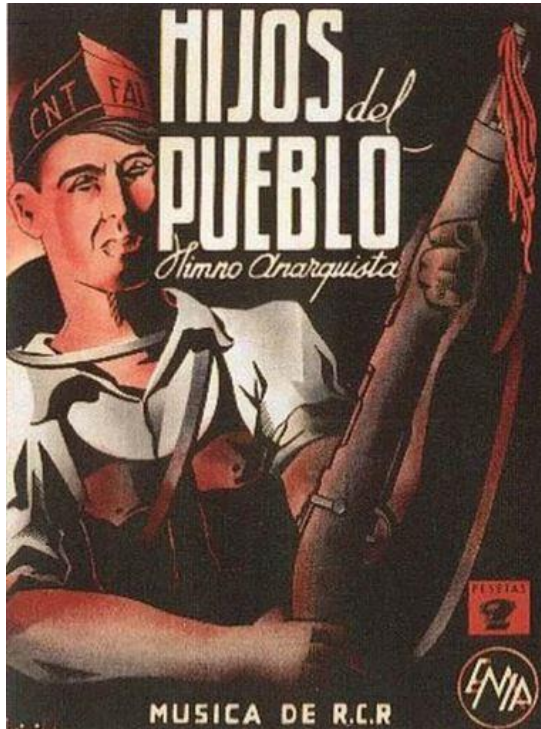
'Ne tražim od tebe da se mijenjaš, pa molim te nemoj ni ti od mene to tražiti. Radije pogledajmo gdje nam se preklapaju interesi i fokusirajmo se na sličnosti, razlika ima ionako već i previše.'

- To je životna filozofija za svakoga tko misli raditi s ljudima.

Mnogi misle da će u društvenom aktivizmu dobiti ljude koji su gotovi proizvođači, savršeni za suradnju, ali istina je daleko od toga. Svatko ima svoje mušice, prioritete, različit karakter i probleme koje vuče za sobom.

Cilj je u međusobnoj suradnji osnažiti obje strane, nešto naučiti i postići kratkoročne i dugoročne ciljeve koje zajedno sastave.

Prigovor savjesti na klasni rat / 'Sinovi naroda' iza neprijateljskih linija

Da izbjegnemo represivne radnje protiv nas i časopisa, ali i po nama jalove diskusije unutar našeg miljea kojeg je zahvatio liberalni diskurs civilnog društva, fokusirat ćemo se na anarhističku crticu iz povijesti španjolskog radničkog pokreta, a zaključke ćete biti prisiljeni izvući sami.

Naime, stotine anarhista je bilo po španjolskim zatvorima ili u egzilu jer su odbili služiti vojni rok, sve dok se anarhistička strategija nije promijenila. Početkom 1920-ih španjolski anarhistički pokret (CNT i FAI) shvatio je da masovno odbijanje služenja vojnog roka troši previše dragocjenog ljudskog potencijala. Najbolji i najaktivniji militanti završavali su u zatvorima ili u egzilu (poput samog Durrutija), ostavljajući radnički pokret bez vođa na terenu. Dok je vojska ostajala netaknuta u rukama reacionara, pokret je shvatio da se militarizam ne može uništiti bježanjem od njega, već njegovim razaranjem iznutra.

Počinja se artikulirati ideja da se puko odbijanje vojske mora zamijeniti aktivnom infiltracijom. Umjesto odlaska u egzil, donesena je odluka da regruti odlaze u vojsku, ali kao svjesni revolucionari. Uputa anarhističkih grupa je postala jasna: mladi radnik više ne smije bježati preko granice. On mora ući u vojarnu, ali ne kao pokorni sluga, već kao nositelj subverzije. Unutar vojske formirani su tajni anti-militaristički komiteti. Njihova uloga nije bila samo širenje propagande, već i mapiranje skladišta oružja, identifikacija fašističkih časnika i povezivanje vojnika sa lokalnim anarhističkim grupama. Strategija se promijenila s moralnog odbijanja na direktnu pripremu oružanog ustanka i revolucije. Ukratko, mladi anarhisti odlazili su na služenje vojnog roka s jasnim uputama da ne dezertiraju, već da stvaraju ćelije unutar postrojbi. Romantični anarhizam i moralna čistoća zamijenjeni su ozbiljnim revolucionarnim radom. Novine namijenjene vojnicima koji su simpatizirali s anarhizmom nazvane su 'Sinovi naroda' (Hijos del Pueblo) kako bi naglasili da ti vojnici pripadaju narodu, brane narod, radnike, a ne vladajuću klasu. Da nije bilo, između ostalog, informacija i simpatizera iz vojske - anarhisti i naoružani narod ne bi mogli uspješno poraziti prvotni pokušaj nacionalističkog/fašističkog puča 19./20. srpnja 1936. u Barceloni u svega 33 sata i lansirati najdalekosežniju socijalnu revoluciju u povijesti.

Danas pak svjedočimo apsurd, neki anarhisti nekritički ponavljaju pacifističke poruke kao produžetak NGO sektora, odnosno civilnog društva koje je škola za dijalog s vladajućima i uči da mladi aktivisti trebaju apelirati na savjest vladajućih kako bi poboljšali društvo, a na nasilje desnice rješenje se vidi u policijskoj zaštiti, umjesto u organizaciji i solidarnosti. Dok je desnica militantna i vojno osposobljena te oblikuje društvo direktnim akcijama u reacionarnom smjeru, neki anarhisti zaboravljaju da radnici gube u *klasnom ratu*. Jasno je da nemamo niti masovnost niti militantnost tadašnjeg anarhističkog pokreta, ali mi smo počeli gubiti bitku i u areni ideja. Ako izgubimo volju za subverzijom u korist liberalne udobnosti, bitka je gotova prije nego što je i počela.

Protiv svake moći! Bespomoćni...

Kada netko iz anarhističkog miljea kaže da treba izgraditi moć obespravljenih, radnika i sirotinje, kako bi mogli mijenjati svijet, tada brže bolje neki anarhisti počnu vikati kako je anarhizam protiv svake moći. No, je li to zaista tako? Jesu li anarhisti protiv svake moći?

Ključno je uvesti distinkciju između *vlasti nad nekime* i *sposobnosti za djelovanje*. Anarhisti nisu protiv "moći" kao takve (u smislu kapaciteta), već protiv hijerarhijske vlasti i dominacije. Bitno je razlikovati nekoliko koncepata moći. Sposobnost za činjenje, potencija, je moć koju kao anarhisti nastojimo izgraditi kako bi anarhistički principi postali realnost u političkoj praksi. Karakteristika takve moći je da je ona afirmativna, unutarnja i horizontalna. Moć koja je koncentrirana

unutar državnih struktura koristi se za upravljanje društvom odozgo prema dolje i kao takva je anarhistima štetna i nepoželjna, centralizirana, otuđena od naroda, izvanjska i represivna.

Vratimo se sada potenciji, sposobnosti i mogućnosti da kroz kreativnu snagu pojedinca ili grupe ostvarujemo svoje ciljeve. Kada anarhisti govore o izgradnji "radničke moći", oni zapravo govore o akumulaciji kolektivne potencije. To nije namjera da se zamijene stari vladari novima, već da se stvori protuteža postojećem sustavu. Anarhisti stoga nisu bespomoćni jer ne odbacuju snagu; oni odbacuju *autoritet*. Radnička moć se u ovom kontekstu gradi kroz direktnu akciju i uzajamnu pomoć. Cilj je da radnici ovladaju sredstvima za život kako bi postali neovisni o državi i kapitalu.

Tu se radi o federalizmu nasuprot centralizmu. Umjesto jedne centralne točke moći (partije ili države), gradi se mreža autonomnih jedinica (sindikata, vijeća, komuna). Snaga dolazi iz baze, a ne s vrha. Tako možemo reći kako je revolucionarni proces sljedeći; za razliku od autoritarnih struja koje žele osvojiti državnu moć kako bi proveli promjene, anarhisti nastoje razgraditi državnu moć jačanjem društvene potencije dok ona ne postane toliko snažna da državu učini suvišnom.

Ideja je da nitko nema moć *nad* drugima (vlast), jer svi imaju moć *sa* drugima (solidarnost). Time se izbjegava paradoks u kojem revolucija mijenja samo lice tiranije.

Društvo otpora, 16. broj (travanj 2026.)

